

του Χρήστου Κάτσικα

Αν κανείς κοιτάξει, τα τελευταία τριάντα χρόνια, τις διακηρύξεις των υπουργών Παιδείας, και άλλων παραγόντων, κάθε φορά που μιλούσαν για αλλαγή ή άλλαζαν το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα εκπλαγεί: τα αποτελέσματα των νέων τρόπων πρόσβασης στα ΑΕΙ - ΤΕΙ ήταν εντελώς αντίθετα από τις υποσχέσεις τους!

Παράλληλα οι ίδιοι που πανηγύριζαν πριν λίγα χρόνια για τις αλλαγές που έκαναν στο σύστημα πρόσβασης, οι ίδιοι ακριβώς ανακαλύπτουν σήμερα ότι «το σημερινό σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων δεν είναι έγκυρο» και ότι «με το σημερινό σύστημα, ανθεί ένα τεράστιο οικονομικό κύκλωμα παραπαιδείας, και δυστυχώς είναι σαφές ότι δημιουργούνται και αναπαράγονται κοινωνικοί φραγμοί, καθώς τα παιδιά των ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών έχουν σαφέστατα πολύ λιγότερες ευκαιρίες».

Στην ουσία της πρότασης του υπουργείου Παιδείας

Αν κανείς ανιχνεύσει το «σώμα» της πρότασης για το Λύκειο και την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, θα διαπιστώσει ότι κεντρική θέση στις αλλαγές έχει μια ρύθμιση για την οποία οι επιτελείς του υπουργείου Παιδείας και οι συνοδοιπόροι τους έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να «καταθέσουν» το ρεπερτόριο της υλοποίησής της: πανελλαδικού τύπου εξετάσεις σε όλες τις τάξεις του Λυκείου. Αυτές φαίνεται να αποτελούν το «παιδαγωγικό ευαγγέλιο» και τη «γραμματική» του και καθορίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να πριμοδοτούν, χωρίς να το δηλώνουν, την «παλινόρθωση» μιας εξεταστικοκεντρικής οργάνωσης του Λυκείου.

Πράγματι! Αν κανείς ξύσει τα γνωστά παραπλανητικά σοβατίσματα, θα ανακαλύψει ότι ο το υπουργείο Παιδείας προτείνει το παρακάτω: Σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του Λυκείου, από την Α' έως την Γ' τάξη, οι μαθητές θα διαγωνίζονται στο τέλος της χρονιάς σε εξετάσεις πανελλαδικού χαρακτήρα σε όλα τα μαθήματα με κοινά θέματα που θα έρχονται τον λεγόμενο Ανεξάρτητο Εθνικό Οργανισμό Εξετάσεων και όποιος καταφέρει και «επιζήσει σχολικά» και ενδιαφέρεται να διεκδικήσει την εισαγωγή του στην Ανώτατη εκπαίδευσης στην τελευταία τάξη του Λυκείου, περνάει από έναν ακόμη γύρο πανελλαδικών εξετάσεων.

Αντικειμενική μεταμφίεση ανισοτήτων

Με τις πανελλαδικού τύπου εξετάσεις το υπουργείο Παιδείας επιδιώκει να καλλιεργήσει την αυταπάτη ότι το σύνολο της διαδικασίας θα είναι απόλυτα αντικειμενικό και αξιοκρατικό, αποκρύπτοντας έντεχνα το γεγονός ότι όσο «αντικειμενικό» κι αν είναι το διαδικαστικό μέρος, τα υπόλοιπα στοιχεία που «συναρμολογούν» τη λογική του, και διαμορφώνουν την κρίση για την επιλογή / πρόκριση - απόρριψη του μαθητικού πληθυσμού δεν μπορούν να «απογαλακτιστούν» από τις ανισωτικές λειτουργίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Όσοι έχουν ασχοληθεί με αυτήν και τις λειτουργίες της, γνωρίζουν καλά ότι αν οι εκπαιδευτικές ανισότητες μεταξύ των μαθητών αποτελούσαν στο σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων την εκπαιδευτική τους ιστορία, τώρα θα είναι το ζωντανό τους παρόν. Παράλληλα, η κρυφή ενσωμάτωση του συστήματος επιλογής στην καρδιά της λυκειακής βαθμίδας, με τις ετήσιες πανελλαδικές εξετάσεις από την Α' τάξη - που όλοι γνωρίζουν πόσο εύκολα μπορεί να απλώσουν τη «σκιά τους» στην ημερήσια διάταξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας - μεταμφιέζεται από το υπουργείο Παιδείας σε «απελευθέρωση του λυκείου ως αυτόνομης μορφωτικής βαθμίδας». Ωστόσο, τα αποτελέσματα στις ετήσιες εξετάσεις πανελλαδικού τύπου δεν θα φωτογραφίζουν, δεν θα αποτιμούν απλώς την

απόδοση και την πρόοδο του μαθητή από τάξη σε τάξη, αλλά θα καθορίζουν (νωρίς - νωρίς) ποιες σχολές θα «ανοίξουν» γι' αυτόν στο μέλλον και αν θα «ανοίξουν».

Εξετάσεις «παρακυβέρνησης»

Δεν υπάρχει καλύτερο έδαφος για να βαθύνει, από τη μια, ακόμη περισσότερο τις ρίζες της η εκπαίδευση της ακριβοπληρωμένης αμάθειας, ενώ από την άλλη θα νομιμοποιείται με τον πιο «αντικειμενικό» τρόπο το στένεμα των διόδων! Στην υλοποίηση των προτάσεων του υπουργείου Παιδείας, εμφιλοχωρεί ο κίνδυνος, η μαθησιακή διαδικασία να καταδυναστευτεί ολοκληρωτικά από το «άπλωμα» των εξεταστικών δοκιμασιών και την ανάγκη ανταπόκρισης σ' αυτές και εκπαιδευτικοί και εκπαιδευόμενοι να μεταφέρουν στην «καρδιά» της σχολικής αίθουσας ρόλους εξεταστών - διορθωτών - βαθμολογητών, αφ' ενός, και εξεταζομένων, αφ' ετέρου, αφού το εκπαιδευτικό έργο καλείται να εστιάσει σε μια «τεχνολογία» των εξετάσεων, στην οργάνωση και διευθέτηση των προβλεπόμενων εξεταστικών δοκιμασιών. Στο πλαίσιο αυτό, η λυκειακή βαθμίδα θα «ξεχάσει» πολύ γρήγορα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ότι οι μαθητές που φοιτούν στις τάξεις της έχουν διαφορετικές, άνισες μορφωτικές «αποσκευές», καθώς θα είναι επιφορτισμένη όχι στο να προετοιμάσει το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού αλλά κυρίως να διαπιστώσει - νομιμοποιήσει την ικανότητα εκείνων που προορίζονται να φοιτήσουν στις «καλές» σχολές, μέσα από διαδικασία επιλογής που θα επεκτείνεται χρονικά σε όλο το εύρος του Λυκείου και θα προσφέρει στη διαχειριστική αρμοδιότητα των καθηγητών - κριτών, ως στοιχεία για την κρίση των υποψηφίων, «αυτούσια» την ποιότητα των μορφωτικών «αποσκευών» που ο κάθε ένας θα μεταφέρει ανάλογα με το κοινωνικό - οικονομικό του «βάρος».

Αξιολόγηση εκπαιδευτικών: Μια θηλιά που υφαίνεται αθόρυβα!

Το «νέο Λύκειο» δένεται με ένα νήμα με την πολιτική των συγχωνεύσεων και της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών με βάση τις επιδόσεις των μαθητών. Γιατί είναι φανερό ότι το υπουργείο Παιδείας σκοπεύει να χρησιμοποιήσει τις διαφοροποιημένες επιδόσεις των Λυκείων στις πανελλαδικού τύπου εξετάσεις στα όρια των τριών τάξεων για να

νομιμοποιήσει την απορριπτική αξιολόγηση των σχολείων και των εκπαιδευτικών καθώς θα τους συνδέει με τα αποτελέσματα των μαθητών.

Στο νέο πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί «χρεώνονται» την επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών τους και η διοίκηση του σχολείου «χρεώνεται» με τη σειρά της την επιτυχία και την αποτυχία όλων. Δεν είναι, βέβαια, τυχαίο ότι από την επίσημη αξιολόγηση ουσιαστικά «αγνοούνται» ή καταγράφονται τυπικά οι αμέτρητοι κοινωνικοί και εκπαιδευτικοί παράγοντες που επηρεάζουν και συνδιαμορφώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία και το εκπαιδευτικό έργο. Κοινωνική προέλευση, οικογενειακή κατάσταση, συνθήκες διαβίωσης και κατοικίας, υλικοτεχνική υποδομή σχολείου, τύπος εξετάσεων, σχολικά βιβλία, εκπαιδευτικό κλίμα, παιδαγωγικές μέθοδοι, τα πάντα γίνονται καπνός. «Αγνοούνται» οι κοινωνικές και γεωγραφικές ανισότητες που διαμορφώνουν αντίξοες συνθήκες για την εκπαίδευση των μαθητών από τα ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα.

Η αντίληψη αυτή «επιβλέπει» τη σχολική επιτυχία/αποτυχία μέσα από την «κλειδαρότρυπα» της αίθουσας διδασκαλίας, όπου όλα εξαφανίζονται εκτός από τον δάσκαλο και τον μαθητή. Δεν είναι, ωστόσο, λίγοι αυτοί που κατανοούν ή δαισθάνονται ότι το σχολείο δεν είναι «θερμοκήπιο» όπου τα παιδιά αναπτύσσονται ομαλά και απρόσκοπτα με καλό πότισμα και συστηματική φροντίδα!

Είναι προφανές ότι η πολιτική ηγεσία και οι τεχνοκράτες του υπουργείου Παιδείας γνωρίζουν πολύ καλά τις κοινωνικές παραμέτρους της σχολικής επίδοσης. Η στόχευση είναι αλλού και «φωτογραφίζει» κατευθείαν τον εκπαιδευτικό.

Το ΥΠΕΠΘ θεωρεί κατάλληλο τον χρόνο να προβάλει συστηματικά μια, έτσι κι αλλιώς, διαδεδομένη αντίληψη σύμφωνα με την οποία για ό,τι «καλό» ή «κακό» γίνεται στα σχολεία την ευθύνη την έχει ο εκπαιδευτικός. «Το παν εξαρτάται από τον δάσκαλο» θα αναφωνήσει σε λίγο με βικτοριανή υποκρισία.

Μια τέτοια αντίληψη, όπως γίνεται φανερό, εναποθέτει μεγάλο φορτίο ευθύνης στους ώμους του δασκάλου και συνήθως, όταν τίθεται θέμα σχολικής αποτυχίας ή εκπαιδευτικής κρίσης, ο δάσκαλος είναι ο «αποδιοπομπαίος τράγος». Με αυτό τον τρόπο γίνεται ευκολότερη υπόθεση η επιβολή αυταρχικών μέτρων αξιολόγησης, εντατικοποίησης και διοικητικού ελέγχου.